

in Slovenci nikakor nečejo, Čehi so demokratje in so se združili z aristokrati. Čehi so naprednjaki in so se pobratili z reakcionarji.

Tista neiskrenost, kakor na češki strani, pa je tudi pri družih strankah. Kako prideta nemška in slovenska katoliška stranka do tega, da se zvežeta z njima načeloma nasprotno stranko, s stranko, ki negira njiju principe, s stranko, ki je po svojem vodji dr. Heroldu v češkem deželnem zboru izjavila: Mi bomo Čehom nemštvo in katolicizem že iz glave izbili.

Desničarske stranke so združene na podlagi neiskrenosti in zato ne bo trajen, zato bo to nenaravno zvezo razgnal prvi večji vihar.

Res, da so Čehi vzdrževali to zvezo z znatnimi žrtvami, doprinašali so tolike intelektualne žrtve, da še nikdar nobena stranka. Tlačanili so vladi, ki je bila po svoji večini njim nasprotna, nemški vladi s konservativnim značajem, centralistični vladi, za katero je stala z obstrukcijo zvezana nemška birokracija in v katero je bil vprežen tudi dr. Kaizl, ki je moral vsak dan slušati, kako mu njegovi nasprotniki citirajo njegove spise in govore, kateri spisi spisi in govori so pobijali delovanje ministra.

Tudi žrtvovanje programatičnih načel ima svoje meje. Čehi so šli v tej požrtvovalnosti do skrajne meje. Dlje ne morejo. Zaslomba v narodu ni več trdna in zanesljiva. Odpor proti oficijelni politiki mladočeške stranke narašča mogočno in je tako velik, da svobodomiselna napredna mladočeška stranka išče zaveznikov pri staročeški stranki.

Po naši sodbi so dnovi desnice štet. Kako sumljivo vlogo igra Jaworski, to je dobro označila za desnico in nje obstanek jako vneta „Politik“, kako sumljivo vlogo igra nemška katoliška stranka, so je pokazalo pri volitvi I. podpredsednika. In zveza, v kateri že sedaj, ko niti ni prišlo do pozitivnega dela, ni jedinstvi, naj bi mogla obstajati? Po našem mnenju ne in radi tega smo tudi prepričani, da pride v doglednem času, seveda le, če bo parlament zboroval, do razpora in do razpada desnice.

Izjava.

Tukajšnji list „Domoljub“ je v številki 20. z dne 19. oktobra t. l. prinesel sledečo notico:

(Kmetijska družba in Tomaseva žlindra.) Kako sedanje vodstvo kmetijske družbe skrbi za kmeta, to dokazuje najbolje okolnost, da je Tomaseva žlindra na Kranjskem dražja nego v vseh drugih deželah, in da je temu kriva — naša kmetijska družba. Tomaseva žlindra stane namreč za vse druge dežele v Trstu 2 gld. 49 kr. meterski stot — za Kranjsko pa stane letos 2 gld. 88 kr. toraj 39 kr. več! Ker pa ima kmetijska družba letos še „kartel“, po katerem ima vsa žlindra, ki se na Kranjsko

proda, iti skozi njene roke ali pa vsaj z njenim dovoljenjem, — vprašamo opravičeno, kam je šlo tistih 39 kr. od vsacega metrskega stota, za kare so kmetje prikrajšani?! Tako skrbi kmetijska družba za kmeta!

Na to notico, ki je vedoma zlagana, odgovarja podpisana družba sledeče! Cena Tomasovi žlindri je od zveze avstro-nemških fosfatnih tvarin postavljena na 16 kr. za kilogramprocent fosforne kisline loco Trst, tedaj stoji v Trstu

100 kg	16 odstotne	Tomasove	žlindre	2	gld.	56	kr.,
„	„	17	„	„	2	„	72 „
„	„	16	„	„	2	„	88 „

Vožarina iz Trsta v Ljubljano pa stoji 26 gld. 52 kr. za vsak vagon, tedaj stane 18odstotna žlindra v Ljubljano postavljena 3 gld. 15 kr. meterski stot, a družba jo prodaja v Ljubljani po 2 gld. 90 kr. torej 25 kr. ceneje nego je tržna cena. Družba ima le 18odstotno žlindro, a ko bi imela 16odstotno, prodajala bi jo po 2 gld. 58 kr. Loco Trst pa prodaja družba Tomasovo žlindro, in sicer 16odstotno po 2 gld. 28 kr., 17odstotno po 2 gld. 44 kr. in 18odstotno po 2 gld. 60 kr., kar more potrditi slov. kmetijska družba v Trstu, ki je kupila žlindro od naše družbe. Naša družba oddaja loco Ljubljana kilogramski procent po 16 kr., a edini založnik tega gnojila v Istriji U. L. Sločovich v Pazinu vzlic večje bližine po 16³/₄ kr. in edini za Goriško „Društvo za prodajo umetnih gnojil v Gorici“ pa po 16²/₃ kr. C. kr. kmetijska družba v Gorici prodaja pa Tomasovo žlindro celo po 17¹/₄ kr. Približno Trstu upoštevši imajo kranjski kmetovalci najcenejšo Tomasovo žlindro in trditev „Domoljuba“, da je to gnojilo na Kranjskem najdražje, in da je temu kriva naša družba, je najostudneje obrekovanje in spolnozavestjo izgovorjena laž.

Isto taka laž in obrekovanje je, da so bili kranjski kmetovalci pri vsakem meter-skem stotu prikrajšani za 39 kr. in more z zavestjo le tisti tako laž razširjati, ki je moralno že popolnoma propal.

Podpisana družba je v svojem glasilu z dne 15. oktobra t. l. izdala sledečo izjavo:

„Z ozirom na vest, razširjeno po deželi, da podpisana družba predrago prodaja Tomasovo žlindro, oziroma je ni znala ceno kupiti, izjavlja na podlagi dobljenih neovrznih dokazov, da zveza tvornic za Tomasovo žlindro nikomur v deželi žlindre ni ceneje prodala kakor družbi. — Nadalje predpisana družba naznanja, da je prišla na Kranjsko v promet tudi 16 odstotna žlindra katero kmetje kupujejo za 18 odstotno, a je razlike v ceni 30 kr. pri 100 kg. Ta žlindra je prišla v deželo po prekupcih, in sicer po zvijačnem načinu proti predpisom zveze tvornic za Tomasovo žlindro. — Vrh tega se pa v deželi prodaja še ene vrste Tomasova žlindra a vrečah brez znamenja in s plombami brez vtisnjenega

znaka, ki nima niti celih 15% fosforove kisline v sebi in je za 50 kr. manj vredna, kakor 18 odstotna žindra katero družba odaja po 2 gld. 90 kr. metrski stot.

Podpisana družba je tem mirnim potom hotela razjasniti lažnjive vesti, ki se sedaj pred občnim zborom s prozornim namenom širijo po deželi, a sedaj, ko je „Domoljub“ družbi naravnost očital sleparstvo, objavi pa podpisana družba še sledeče:

„Gospodarska zveza“ je objavila, da prodaja 18 odstotno Tomasovo žindro po 2 gld. 64 kr. loco Ljubljana; v objavi je kazala naravnost na našo družbo, da je predraga ter je vrhu tega namigavala, da podpisana družba ne zna kupiti. Na vse to danes izjavimo, ter moremo z vsemi potrebnimi listinami dokazati, da je „Gospodarska zveza“ kupila konci meseca julija 944 metrskih stotov 18 odstotne Tomasove žindre po 16 kr. kilogram procent. katera žindra jo je stala v Ljubljano postavljena 3 gld. 15 kr. meterski stot. To žindro je „Gospodarska zveza“ prodajala po 2 gld. 64 kr., tedaj z izgubo 50 kr. pri vsakem stotu, samo da je mogla s tem ščuvati proti naši družbi. Pri tem je imela „Gospodarska zveza“ blizu 500 gld. izgube. Ko se ji je to grdo početje ustavilo, posrečilo se je njenim posredovalcem sleparskim potom dobiti pri nekem edinem, izključenem in rajoniranim založniku Tomasove žindre, ki ne sme prodajati čez meje svojega okraja (tedaj ne na Kranjsko), 10 vagonov 16 odstotne Tomasove žindre, katero so pa naši kmetovalci smatrali za 18 odstotne, in tedaj toliko vredna, kot od podpisane družbe, dasi je za 32 kr. manj vredna in je po 2 gld. 64 kr. metrski stot preplačana. Med to žindro je pa bila tudi neka vrsta v vrečah brez znamenja in s plombami brez vtisnjenega znaka, ki je imela v sebi le 14,87% fosforne kisline, kakor svedoči preiskava prof. dr. Wagnerja v Darmstadtu, in tudi to žindro so kupovali naši kmetje za toliko vredno kakor družbino, pri čemur so bili osleparjeni za 50 kr. pri vsakem metrskem stotu.

C. kr. kmetijska družba kranjska.

V Ljubljani, 2. oktobra 1899.

Gustav Pirc l. r.,
ravnatelj.

Ivan Murnik l. r.,
predsednik.

Politični pregled.

Državni zbor. — Vlada je že učakala dva čutna poraza. Koj v drugi seji poslanske zbornice je bila močno udarjena. Vlada je bila zahtevala, da naj se mesto prvega podpredsednika, ki ga je doslej zavzemal dr. Ferjančič, prepusti nemški levici. Po hudih bojih v desnici je bila kandidatura dr. Ferjančiča vsled odpora nemške katoliške stranke sicer opuščena, a vladni želji, naj bi se to mesto prepustilo nemški opoziciji, se ni ugodilo. Desnica je izvolila v prezidij zgolj svoje može. V zadnjih sejah se je razpravljalo o vladni programatični izjavi. Oglasili so se zastopniki vseh strank. Nemci so sicer izjavljali, da nečejo vlade podpirati, a vse te izjave so samo pesek v oči. Očitno je, da se vlada naslanja na nemško levico. Očitno pa je tudi, da desnica se vladi ne okloni.

Češki, poljski in konservativno-veleposestniški poslanci so vladi napovedali odločen boj. Debata se je v četrtek zaključila, Zdaj pridejo na vrsto predlogi radi oktožbe Thunovega ministristva, potem pa je volitev delegacije. V torek so Čehi napravili justičnemu ministru radi necega tajnega ukaza tak škandal, da se je morala seja pretrgati.

Boj za Kvoto se v kratkem prične. Minule dni so se vršila posvetovanja v Budimpešti mej obema kabinetnima načelnikoma in finančnima ministroma, sedaj se pa kmalu prično dogovori mej obema kvotnima deputacijama. Škoda za čas, ki ga bodo potratili delegati s temi razpravami, doseglo se itak ne bo nič, do sporazumljenja tudi sedaj ob zadnjem trenutku ne bo prišlo. Mažarski delegatje se bodo najkrepkeje ustavljali vsakemu povišanju njih kvote. Morda se pozneje z nova prično dogovori mej obema vladama, katerih vspeh pa bo istotako ničev. S tem bomo pa srečno prijadrili v četrti štadij. Nova rabsodba vladarjeva bo odločila in sicer ne kakor prejšnja leta v korist Mažarom, marveč v korist avstrijskem davkoplačevalcem, z jedno besedo: Vladar avstrijski in ogrski bo pogrsko višal kvoto. O tem so tudi Mažari že popolnoma prepričani in člani takozvanega Loydovega kluba so o tem informovani iz najzanesljivejšega vira.

Italijanski kabinet in parlamentarna opozicija — V kratkem se otvori zasedanje italijanskega parlamenta in tedaj pride na dnevni red zopet volitev predsedstva. V zasedanju je bil po odpovedi Zanardellijevi izvoljen poslanec Cinaglia, kateri je pa v poznejši dobi pokazal toliko nezmožnosti, da ga sedaj ne mara niti vlada in njega njena stranka, niti opozicija. Treba bo torej izbrati novega moža, in s tem se prično ljuti boj mej vlado in opozicijo. Poslednja je pridobila za se zopet Zanardellija, kateremu nasproti bo vlada težko postavila sposobnega moža in le zato ne v malih skrbeh. Ima pa vlada pripravljenega nekega Biancherija, kateri prekaša tudi opozicijskega kandidata, in bi morali opozicijski poslanci, ako res prevzame kandidatura poslanec Biancheri, kar pa je še zelo negotovo, odložili svoja bojna kopja in se vdati ne mili vsodi.

Italijani pri grofu Claryju — Minole dni je vzprejel ministrski predsednik zastopnika italijanskega kluba poslanca Malfatti in Basevi. Poslednji je najprej potožil grofu Claryju, kako zelo so primorski Italijani zatirani od „privandranih“ Slovanov, koliko „krivice“ se jim gode v narodnem političnem in gospodarskem oziru, potem mu pa izražal željo, tržaških trgovinskih krogov glede druge železniške zveze s severom in glede pristanišč. Posl. Malfatti pa je govoril za ločitev namestništva od Inomosta. Grof Clary je baj zatrdil, da se ko vlada ozirala na želje italijanskega prebivalstva, pričakuje pa, da bode tudi klub podpiral vlado v njenem delovanju. Oba poslanca sta potem izjavila, da sme vlada vsikdar računati na podporo italijanskega kluba. Grofu Claryju je s tem obstoj zagotovljen. S tem dnem so bile najbrže konference končane, ker Schönererjanci in socialni demokratje niso našli milosti v vladnih očeh. Prvi — recimo neuspeh teh konferenc se je pokazal pri volitvi zborničnih podpredsednikov, drugi bržkone še slede.

Anglija — se raduje zadnjih zmag angleških čet nad bursko armado. Vse časopisje govori v svojih uvodnikih o velepomembnosti zadnega petka in sobote za angleške koristi v Južni Afriki. Iz te nepopisne radosti, ki navdaja vse angleške kroge, je pa posneti, da Angleži teh zmag sami niso pričakovali, vsaj tako dolgo ne, dokler ne dojde na bojišče nova vojna moč. Znano je bilo namreč, da se nahajajo Buri na izredno ugodnih postojankah in da bi Angleži ne opravili mnogo, ko bi pričeli z ofenzivo. Tega načela so se Angleži tudi držali, ne tako pa Buri, ko so v tem slučaju preveč računali na svojo moč. Jeli so se polagoma spuščati v nižave ter zasedati razne angleške kraje ob železnici, meneč, da bodo